

Alumini

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

POSTA SLOVENIJA

07300

Časopis družbe Talum d.d., Kidričevo, oktober 2006, številka 10

ISO 9001

ISO 9001

ISO 14001 ISO 9001

ISO 14001

ISO/TS16949

ISO 14001

ISO/TS16949

ISO/TS16949

V ospredju Taluma kvaliteta dela in okolja

OHSAS 18001

OHSAS 18001

OHSAS 18001

5

7

10-12

13

14

15

16-17

19

20-21

Časopis družbe Talum.
 Naslov uredništva: Talum, d.d.
 2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
 telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103
 e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
 Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
 Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič
 in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član
 Jezikovni pregled: Vera Peklarič
 Oblikovanje: Darko Ferlinc
 Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc, Srđan Mohorič
 Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
 Tisk: Bezjak tisk, Maribor

4 Potrjena učinkovitost ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu

5 Vzdrževanje napetosti pri delu z ljudmi; Predstavitev notranje revizije

7 Velike spremembe v ruski aluminijški industriji

8-9 Anketa

10-12 Intervju

13 V podporo iskanju novih sodelavcev

14 Evro, ena največjih zmag našega malega naroda

15 Kolumna; Fotografija meseca

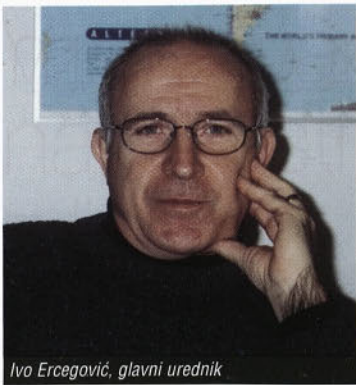
16-17 Reportaža

19 Upokojitve

20-21 Fotoreportaža

22 Zdravje

23 Križanka

Ivo Ercegović, glavni urednik

Pravilen odnos do okolja, varnosti in zdravja

Za najpomembnejši dogodek oktobra smo ocenili potrditev učinkovitosti ravnanja z okoljem, varnosti in zdravja pri delu, ki ga je opravila certifikacijska družba BVQI. Presojevalci niso izdali nobenega neskladja z zahtevami standardov, so pa zapisali priporočila za nadaljnji razvoj obeh sistemov in obvladovanje delovanja. Skratka, povedali so, da smo na pravi poti. Temu smo tudi posvetili naslovnico.

Našo četico v uredništvu so tokrat bolj zanimali rezultati ankete o branosti in kvaliteti časopisa *Aluminij*. Temeljito obdelavo ankete in komentarje lahko pregledate v prispevku Lilijane Ditrih. Ostane le, da se še enkrat zahvalimo in pohvalimo vse spoštovane bralke in bralce, ki ste se odzvali in s svojimi odgovori potrdili cilje uredništva.

Vlado Predikaka nas seznanja z razmerami v ruski aluminijški industriji. Te so toliko bolj zanimive, ker je pred kratkim predsednik uprave izjavil, da se ne bi odzval negativno, če bi aluminijški velikan, ki nastaja v Rusiji, izrazil zanimanje za nakup Taluma. Članica uprave Brigita Ačimovič pa nas v svojem prispevku spomni na pomembnost dela z ljudmi, spoštovanja drugačnosti itn. Metka Vidovič napoveduje novost: uvedbo interne revizije. Spoznali boste, kaj se skriva pod simpatičnim naslovom *Evro*, ena največjih zmag našega malega naroda. Sledijo kadrovske vesti in drugo.

Spoznavanje naših zaposlenih tudi tokrat nadaljujemo preko intervjuja in reportaže. Izpovedala sta se Anton Brglez in Milan Kelc. Anton je povedal veliko in pokazal pravilen odnos do dela, do delavcev, ki jih zastopa, posebej pa je dal jasno vedeti, do kod je pripravljen braniti interese tovarne kot celote.

Milan Kelc je kot človek zemlje pred 33 leti prišel v pekel elektrolize A in ta ga je prevzela, da so mu ostali le lepi spomini. Svojo zgodbo razlaga nasmejan, sproščen, še poln življenja. Zakaj? Zato, ker razmišlja in ustvarja s tistim, kar ve in lahko naredi. Spoznali boste njegove hobije, predvsem podobe ljudi iz lesa in njegovo vinogradniško haloško dušo. Morda je to eno in isto?

Ivo Ercegović

ZAHVALIMO SE IN POHVALIMO VSE SPOŠTOVANE BRALKE IN BRALCE, KI STE SE ODZVALI IN S SVOJIMI ODGOVORI POTRDILI CILJE UREDNIŠTVA.

Potrjena učinkovitost ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu

Že pet let je, odkar smo v družbi Talum uvedli standarda za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001. Tako je tudi letos v začetku oktobra certifikacijska družba BVQI opravila zunanjo presojo obeh sistemov.

Pred zunanjo presojo je bil konec septembra opravljen tudi vodstveni pregled obeh sistemov v delovnih enotah in določenih službah. V skladu z zahtevami obeh standardov so bila na vodstvenem pregledu pregledana naslednja področja:

- realizacija programa za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 6/04 in obravnava osnov za okvirne in izvedbene cilje za nov, revidiran

program (2006–2008) na osnovi novih izdelanih ocen tveganja;

- neskladnosti in priporočila z notranjih presoj ter korektivni in preventivni ukrepi, njihova učinkovitost in ocena izpolnjevanja zakonskih zahtev;
- informacije, ki so jih poslale zunanje zainteresirane stranke;
- obvladovanje delovanja DE/službe na področju ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu z ogle-dom obrata in pregledom zapisov o izrednih in incidentnih dogodkih;
- realizacija ukrepov s predhodnega vodstvenega pregleda;
- druge morebitne spremenjene okoliščine in možne nadaljnje izboljšave.

Na osnovi pregleda dokumentacije ter izvajanja obeh sistemov v praksi so

bile zapisane aktivnosti in priporočila za nadaljnje nadgrajevanje obeh sistemov in obvladovanje v praksi.

Zunanja presoja sistema za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter sistema za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 poteka enkrat letno. Pregled opravi certifikacijska družba BVQI. Letos sta sistem za ravnanje z okoljem ISO 14001 dva dni presojala dva presojevalca. Presoja sistema za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 je trajala en dan z dvema presojevalcema, pri čemer smo – podobno kot lani pri okolju – zahtevali enega presojevalca iz tujine, to pa je bil tokrat g. Carl Rogers iz Anglije. Presojevalci so pregledali obvladovanje in skladnost z zahtevami standarda, pri čemer niso zapisali oziroma izdali nobenega

neskladja z zahtevami standardov, so pa zapisali priporočila za nadaljnji razvoj obeh sistemov in obvladovanje delovanja.

Na osnovi izvedenega vodstvenega pregleda in izvedene presoje BVQI-ja lahko podamo skupno oceno, da sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu delujeta v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ju lahko opredelimo kot učinkovita.

Iztok TRAFELA
Dr. Marko HOMŠAK

Poškodbe pri delu v avgustu in septembru 2006

DE Energetika

Poškodba se je pripetila v usmereniškem prostoru stikalnice. Pri popravilu katodnega stikala je poškodovani izgubil ravnotežje in z glavo udaril ob železno ogrodje stikala.

DE Elektrolize

Poškodba se je pripetila pri čiščenju loncev v Hali A. Poškodovani je nameraval prestaviti črpalni lonec. Pri tem mu je jerem stisnil prsta ob črpalni lonec.

Poškodba se je pripetila v Elektrolizi C. Pri jemanju vzorca aluminija

je prišlo do brizga elektrolita. Poškodovani je utrpel lažjo poškodbo na levem očesu.

DE Anode

Poškodba se je pripetila na kalcinacijski peči pri prestavljanju palete s šamotno opeko. Poškodovancu je zaradi zanihanja palete stisnilo stopalo desne noge med jekleno paleto in okvir peči.

Poškodba se je pripetila v Sestavljalnici na vstopni postaji. Pri prestopu konstrukcije prevračalne naprave je

poškodovani izgubil ravnotežje, padel ter utrpel poškodbo desne noge.

DE Vzdrževanje

Poškodba se je pripetila v strugarni pri struženju sornika iz nerjavečega jekla. Pri odstranjevanju ostružkov je poškodovani utrpel vreznino prstov leve roke.

Poškodba se je pripetila pred delavnico za popravilo kompresorjev. Pri odstranjevanju okvirja rešetke z ročnim sekačem se je odkrnil del sekača. Poškodovani je utrpel vreznino nadlaktka desne roke.

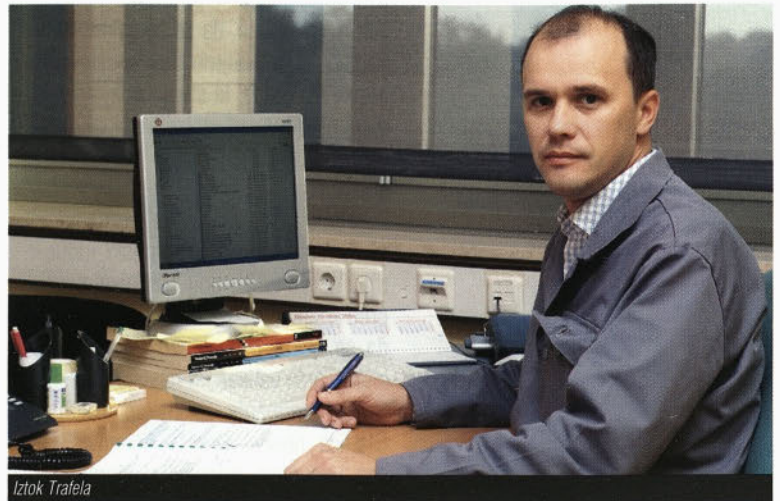
DE Gnetne zlitine

Poškodba se je pripetila pri peči E7. Poškodovani je z viličarjem predstavljaj črpalno korito. Po končanem popravilu je pri sestopu z viličarja začutil bolečino v kolenu.

DE Rondelice

Poškodba se je pripetila na izsekalni liniji št.3. Pri potiskanju konca traku skozi orodje je poškodovani z roko zadal ob orodje. Pri tem mu je stisnilo kazalec leve roke.

Služba varstva pri delu

Iztok Trafela

Vzdrževanje napetosti pri delu z ljudmi

V organizaciji podjetja Planet GV, poslovno izobraževanje, je 5. in 6. oktobra v Rogaški Slatini potekala konferenca z naslovom *Ravnanje z ljudmi pri delu*, ki je bila namenjena kadrovskim strokovnjakom, kadrovskim managerjem. Delo na konferenci je povezovala članica uprave Taluma Brigita Ačimovič. Članica uprave je napisala tudi uvodnik v reviji HRM (Strokovna revija za ravnanje z ljudmi pri delu), ki ga objavljamo tudi v Aluminiju.

Delo z ljudmi ni edini, je pa nujen pogoj za dobro in predvsem k rezultatom ter učinkovitosti usmerjeno poslovanje podjetja. Čeprav bi si mnogi verjetno želeli, da se s tem ne bi bilo treba ukvarjati. Kljub izdelanim, preverjenim in v praksi preskušanim sistemom ter metodam smo ljudje najbolj nepredvidljiv del vsakega dogajanja. Zato je to področje dela še toliko zahtevnejše in utegne povzročiti nezadovoljstvo ravno zato, ker doseženi rezultati zaradi "človeškega faktorja" niso enaki pričakovanim.

Da nam bo lažje dosegati in sprejemati rezultate, tudi tiste nekoliko drugačne od pričakovanih, je potrebno nenehno spremljanje novih dognanj in izkušenj pri delu z ljudmi. Vodje na vseh ravneh so skupina, ki potrebuje različno znanje in ki ji moramo omogočiti, da si ga pridobi in ga v praksi dopolni. Ravnanje z ljudmi pri delu je sestavni del politike podjetja, s tem je tej funkciji dana tista teža, ki dodatno omogoča in nekoliko olajša izvedbo v praksi. Pomembno je, da ugotovimo talente sodelavcev. In če pri tem izra-

bimo še evropske finančne vire, toliko boljše.

Sodelavci imajo različno znanje, sposobnosti, spretnosti in veščine. O nekaterih lahko sklepamo na osnovi dokazil o izobraževanju in usposabljanju, mnogi od njih pa so skriti oziroma "arhivirani" v posamezniku. Ali se jih sploh potrudimo poiskati in prepoznati? Ali smo sami toliko fleksibilni v svojem razmišljanju, da sploh dopuščamo možnost omogočiti posamezniku, da se v skladu s cilji in pričakovanimi rezultati podjetja ukvarja s stvarmi, ki so drugačne, da jih počne drugače? Zdi se mi, da se drugačnosti celo malce bojimo. Mogoče zato, ker bi vplivala na nas same, saj bi se morali spremeniti tudi sami.

Nekako smo se že navadili, da so spremembe naša stalnica. A tudi delo z ljudmi je stalnica. To je področje, kjer se mora zaradi vzdrževanja napetosti stalno kaj dogajati. Sicer se lahko včasih "bolj" dogaja, drugič "manj", a vedno se mora "kaj" dogajati. Da ne zaspimo. Eni in drugi.

Primerjamo se med seboj, vendar se ob tem zavedajmo, da nismo enaki, prenašajmo izkušnje ob zavedanju, da jih ne moremo enostavno prekopirati, spoznavajmo nove modele, metode itd. Predvsem pa pri izvedbi skušajmo biti inovativni, drugačni. Drugačnost je pojem, ki nam mogoče še vedno zveni nekoliko negativno. Takšno pojmovanje drugačnosti je lahko ovira pri samem razumevanju in izvajanju posameznih vsebin. Vendar je drugačnost pomembna in jo je koristno razumeti kot izziv, ki pomeni konkurenčno prednost.

Upravljanje časa, znanja, čustev, energije ... Kaj sledi? Delo s posameznikom kot celoto? Morda, prepuščimo to prihodnosti. Medtem pa spoznavajmo nove modele in metode, preverjamo rezultate uvedenih sistemov, izmenjujmo učinke in izkušnje med seboj. Saj še vedno velja, da ni modro odkrivati tople vode tam, kjer že obstaja.

Brigita Ačimovič

Predstavitev notranje revizije

V Talumu se vsako leto srečujemo z zunanjo revizijo računovodskih izkazov, ki jo v našem podjetju opravlja revizijska hiša PricewaterhouseCopers d.o.o. Za nekatere ustanove, kot so banke in žavarovalnice ter javna podjetja, pa je z zakonom predpisana tudi notranja revizija. To pomeni, da imajo te ustanove organizirane lastne notranje revizijske službe. Za podjetja kot je Talum, takšna služba z zakonom še ni predpisana, vendar je vedno bolj priporočljiva. Zato je prav, da pojem revizije in notranje revizije predstavimo nekoliko podrobneje.

rav absolutnega zagotovila pri revidiranju ni mogoče dati, pa je revizorjevo mnenje izredno pomembno tako za vse zunanje uporabnike računovodskih izkazov kot tudi za delničarje. Revizorjevi strokovnost in neodvisnost je tako v pomoč vodstvu podjetja, odnos med revizorjem in vodstvom pa mora temeljiti na medsebojnem zaupanju. Neupoštevane revizorjevega mnenja ali njegovo spreminjanje in drugačno interpretiranje je nepremišljeno dejanje; pooblastilo za to pa ni dano nikomur.

Revidiranje je posebna vrsta nadziranja, nadziranje pa je presojanje

Metka Vidovič

Revizijska stroka je novejša stroka, ki se hitro razvija in se tudi pri nas vse bolj uvaja. Najpogosteje se zastavljajo vprašanja, kaj je revizija, kakšen je njen pomen, zakaj je sploh potrebna, kako se opravlja, kaj določajo revizijski standardi in podobno.

Revidiranje je po definiciji neodvisno preiskovanje računovodskih informacij podjetja. O svojih opažanjih in mnenjih morajo revizorji poročati delničarjem in upravi pa tudi javnosti. Revizor je torej oseba, ki pregleda (revidira) računovodske izkaze in izrazi mnenje o tem, ali so računovodske informacije resnične in je slika poslovanja podjetja poštena ter v skladu z računovodskimi in drugimi predpisi.

pravilnosti in odpravljanje nepravilnosti. Razlikovati je treba tri vrste nadziranja: kontroliranje, inšpiciranje in revidiranje.

Kontroliranje je nadziranje, ki ga opravljajo zaposleni v podjetju po načelu stalnosti (npr. notranji revizorji, notranji kontrolorji). Namenjeno je preprečevanju napak, prevar, zmot.

Inšpiciranje je nadzor v podjetju, ki ga opravljajo zunanje službe občasno, brez predhodne najave (davčni urad, carinski urad, služba za varstvo pri delu). Za nepravilna ravnanja, ki jih odkrijejo inšpektorji, smo kaznovani.

Revidiranje je nadziranje, ki ga opravljajo podjetja, ki so za revizijo usposobljena in ne delujejo zmeraj,

temveč le po predhodni napovedi (zunanje revidiranje računovodskih izkazov, zunanje presoje). Revizorji opozorijo odgovorne osebe na nepravilnosti, ki jih odkrijejo.

Notranje revidiranje

Notranje revidiranje je revidiranje, ki ga izvaja služba ali osebe iz iste organizacije, v kateri revidiranje poteka. Praviloma se pojavlja v obliki revidiranja poslovanja in le v redkih primerih kot revidiranje računovodskih izkazov. Notranjega revidiranja ne ureja zakon, temveč je to zadeva, ki je povsem prepuščena posamezni organizaciji. Notranje revidiranje, ki je opravljeno kot posamezno opredeljen posel, je označen kot notranja revizija.

Uprava podjetja je odgovorna za uspešno poslovanje, vendar direktno le težko neposredno nadzira vsa opravila, ki se izvajajo v velikem številu služb in delovnih enotah. Zato lahko uprava organizira službo notranje revizije v okviru podjetja in nanjo prenese nekatere svoje nadzorne funkcije, zlasti glede izvajanja notranje kontrole. Na podlagi informacij, ki jih dobi

od notranje revizijske službe, lahko potem tudi primerno ukrepa.

Notranja revizija lahko s svojimi postopki vpliva na izboljšanje točnosti in zanesljivosti računovodskih in operativnih podatkov ter informacij, ki so podlaga za odločanje uprave. Prav tako lahko varuje premoženje pred nepotrebni izdatki in zmanjšuje tveganje, da bi se pojavile prevare. Ker odkriva pomanjkljivosti pri poslovanju in kontrolah, ki bi lahko te pomanjkljivosti preprečile, presoja tako celotno učinkovitost poslovanja podjetja ter omogoča odkritje in odstranitev neuspešnih in neučinkovitih postopkov. Posledično pokaže tudi, ali so bili spoštovani zakonski predpisi in upoštevana notranja navodila v podjetju.

Notranja revizija mora biti neodvisna služba. Neodvisnost lahko dosežemo z organizacijo službe za notranjo revizijo, ki ne sme sodelovati pri oblikovanju in uvajanju sistema notranjih kontrol in posameznih operativnih nalog. To pomeni, da računovodja podjetja zraven svojega računovodskega dela ne more opravljati dela notranje-

ga revizorja, ker bi to pomenilo, da bi v določenem trenutku pregledoval delo, ki ga opravlja sam.

Cilj notranje revizije je pomagati vsem zaposlenim v podjetju pri razporeditvi njihovih odgovornosti in učinkovitem izvajanju njihovih nalog. Notranja revizija to doseže s tem, da člane oskrbuje z analizami, ocenitvami, priporočili, nasveti in informacijami, ki se nanašajo na revidirane aktivnosti. Cilj notranje revizije je tudi pospeševanje uspešnih kontrol po spremenljivih stroških.

Notranja revizija lahko v podjetju izvaja različna dela. Katera pa dejansko izvaja, je v največji meri odvisno od uprave oziroma od njenega zavedanja pomembnosti funkcije notranje revizije.

Naloge notranje revizijske službe se vse bolj usmerjajo v svetovanje in ocenjevanje tveganj. Ta vloga notranjih revizorjev je lahko upravi zelo dobrodošla v najrazličnejših nalogah znotraj podjetja, saj lahko s svojimi predlogi in strokovnostjo omogoči nove rešitve, izboljša položaj in poveča poslovno uspešnost podjetja.

Povzetek

V tem članku smo predstavili le nekatere značilnosti revidiranja. Notranji revizor naj bi bil upravi in nadzornemu svetu v pomoč. Povezani naj bi bili vse leto, ne le takrat, ko notranji revizor revidira. Uprava bi se naj z notranjim revizorjem posvetovala o pomembnih poslovnih odločitvah, pri odločanju o zadevah, ki so lahko sporne, pri odločanju o uporabi različnih računovodskih usmeritev in pri vodenju poslovne politike. Notranji revizor je torej pomožni člen pri sprejemanju odločitev uprave in nadzornega sveta, od njega pa se pričakuje strokovnost, neodvisnost in zanesljivost.

Notranji revizorji se v podjetjih večkrat srečujejo s situacijami, ki so povezane z odločitvami o napredku in prihodnosti podjetja. Prihodnost je dostikrat nepredvidljiva, večinoma pa je odvisna od nas samih in naše medsebojne povezanosti. Zato naj zaključim z mislijo Arnolda Toynbeeja, ki pravi: »Nimamo vnaprej določene usode; določamo si jo sami.«

Metka Vidovič

Ultrinek iz tovarne

Velike spremembe v ruski aluminijški industriji

Pred časom je bilo veliko več različnih simpozijev, konferenc in podobnih srečanj predstavnikov proizvodnje primarnega aluminija, ki so se vrstila tudi v naši bližini. Danes so bolj redka. Za nas je najbolj koristna udeležba v Klubu 180, ki ga organizira Pechiney in na TMS, ki ga organizirajo Američani in zajema celotno aluminijško panogo. Najbolj klasična srečanja, čeprav se je tudi pri njih marsikaj spremenilo, organizirajo Rusi. Naša predstavnik dr. Zlatko Čuš in Vlado Predikaka sta zato morala odpotovati v daljno Sibirijo na mednarodno konferenco ALUMINIUM OF SIBIRIJA – 2006, že dvanajsto po vrsti. Bila je v Krasnojarsku od 5. do 7. septembra letos. Vlado se je odzval povabilu, da za Aluminij razloži osnovne vtise s tega srečanja. Poglejmo, kaj nam prinaša.

»Skupaj nas je bilo 447 udeležencev, od tega 94 iz tujine iz 59 družb. Ostali so bili iz Rusije in bivših republik. Takoj moram povedati, da ni bilo Fracozov oziroma Pechineya, menda zaradi tega, ker se nekaj zatika pri sodelovanju z Rusalom. Verjetno ste že slišali za Rusal, če ne, boste zagotovo kmalu, ker postaja največji proizvajalec aluminija na svetu. Napovedujejo združevanje z domačim SUAL-om in GLENCOR-om iz Švice. Tako združeni bi proizvajali 4 milijone ton aluminija, 11 milijonov ton glinice, zaposlujejo pa 110.000 delavcev. Do sedaj je bila največja ameriška ALCOA s 3,8 milijona ton aluminija. Do leta 2013 naj bi to združenje povečalo proizvodnjo na 8 milijonov ton aluminija, od tega samo Rusal za 5 milijonov.

Letos so pri Rusalu v prvi polovici leta ustvarili prihodek za 4 milijarde dolarjev, kar je za milijardo več kot v enakem obdobju lani. Tukaj gre za velike komplekse in velika vlaganja, v katera bodo samo letos investirali 2

milijardi dolarjev. Proizvodnjo primarnega aluminija bodo povečali za 600.000 ton in začeli projekt za še 300.000 novih. To seveda zahteva ustrezno oskrbo z boksitom oziroma glinico, zato Rusal kratkoročno in dolgoročno sodeluje in investira v Nigeriji, Gvineji in Gvajani. Anode in katode, poleg domačih, uvažajo tudi iz Kitajske.

Pri vsem tem je poseben problem energija, ki je v Rusiji bistveno drugačnega pomena kot v Evropi in drugje. Največ energije dobijo iz vodnih virov. Tako je na reki Jenisej blizu Krasnojarska hidrocentrala z močjo 6.800 MW, za 10 krških. Vlagajo tudi v nove hidrocentrale, ker imajo neizmerne vodne rezerve. Zato pri njih cena energije ni pomembna.

Tehnologija. Nekaj več kot polovico kapacitet predstavlja Soderbergova tehnologija. Treba je povedati, da so to tehnologijo izpopolnili z uporabo suhe anodne mase in jo še naprej razvijajo. V vseh novozgrajenih elektrolizah bodo uporabljali lastno tehnologijo z jakostjo toka 300 kA, z oznako RA-300. Imajo že poskusne peči s 400 kA, uspešno razvijajo tudi največje peči z jakostjo 500 kA. Te raziskave potekajo v sodelovanju z inštituti, ki pri tem uporabljajo vrhunsko računalniško tehniko programiranja in simulacij. Opaziti je, da so tudi Rusi prešli iz teorije v prakso, kar se vsepovsod pozna.

Elektroliza, ki smo jo obiskali v Krasnojarsku ima 28 hal skupne zmogljivosti 930.000 ton in 5.600 zaposlenih. Skoraj 90 odstotkov zmogljivosti je Soderberg s 200 kA pečmi, ki so zares posodobljene z vidika tehnologije in delovnega okolja. Samo za ekologijo so investirali 130 milijonov dolarjev. Imajo tudi mednarodne standarde za varstvo okolja in zdravje pri delu. Popolna modernizacija tovarne pa bo končana 2008. leta. Nove 300 kA peči dosega

Vlado Predikaka

porabo energije 13,800 kWh/kg in 94 odstotni izkoristek toka. V eni od hal proizvajajo tudi super čisti aluminij kapacitete 36.000 ton. Postopek je takšen, da se aluminij dvakrat elektrolitsko obdela. Uporablja se v elektrotehniki in v vojaške namene

Moram povedati, da so v tovarni bistveno bolj organizirani kot pred štirimi leti, ko sem bil tam. Opaziti je urejenost okolja in odlično disciplino pri delu. V razgovoru so mi povedali, da je to posledica strožjih kriterijev, zahtevne discipline in tudi večjih plač. Na ta način so delavce vezali na sebe, strah izgube dela je velik, ker nikjer drugje ni take možnosti. Vsak bo naredi to, kar se mu naroči, sociala je v drugem planu. Boljše so plačani zato, da bi dali več od sebe. Vse gre skozi dolar, ne skozi dušo. Storitnost so povečali za 18 odstotkov in so skoraj toliko več zaslužili. Na splošno aluminijška industrija uživa veliki ugled, mnogo boljši so kot ostala industrija, kar je poleg navedenega najbrž posledica ugodne cene energije.

Velike spremembe sem opazil tudi v mestu in okolju. Ogromno se gradi in videti je, da pri novih zgradbah uporabljajo sodobno tehnologijo. Posledice časa so tudi nove četrti za elito

- kot iz zahodnih katalogov- in so odmaknjeni od starega dela mesta. Tudi vojni park je popolnoma spremenjen, vidiš vse tipe sicer rabljenih avtomobilov. Parkirišče pred tovarno je vsaj dvakrat večje in polno. Ta del Rusije gre z velikimi koraki naprej, morda nas bodo v bližnji prihodnosti dohiteli? Problem je še vedno alkohol, kar se vidi na cesti. Beračev nismo videli nikjer.

Lahko zaključim, da se je Rusal pri organizaciji konference izkazal. Vsa predavanja so bila zelo konkretna in koristna. Za najboljšo nalogo so proglasili Računalniški model odvleka plinov iz 300 kA peči. Rusal je skupaj z raziskovalnimi institucijami dosegel cilj, pokazali so znanje, pritegnili interes in se postavili ob bok razvitim zahodnim družbam.«

Aluminij je zanimivo glasilo, saj v njem izveš novosti in aktivnosti, ki se dogajajo oziroma se bodo

Naslov predstavlja mnenje enega izmed anketirancev in s temi besedami bi lahko povzeli tudi mnenje večine bralcev, ki so sodelovali v anketi o branosti Aluminija. Večina je menila, da je Aluminij zanimiv, primeren vir informiranja. Bili smo deležni tudi nekaj graje, in sicer, da pišemo premalo kritično, preveč poudarjamo dosežke, hvalimo vodstvo in premalo pišemo o »navadnih« delavcih.

V anketi je sodelovalo 181 bralcev. Veliko večino so predstavljali zaposleni Taluma – 70,9 odstotka; sledili so jim naši upokojenci – 14,3 odstotka; nato zaposleni v družbah v naši lasti z 8 odstotki ter drugi s 6,8 odstotka. Aluminij ima največ bralcev v starostni skupini med 36 in 45 let, in sicer 38,1 odstotka; tej sledi skupina bralcev med 46 in 55 let, s 26,7 odstotka; nato skoraj v enakem deležu skupina starih med 26 in 35 let ter starejših od 56 let (v večini so jo predstavljali upokojenci Taluma). Žal med bralci Aluminija mlajši od 25 let predstavljajo le 2,8 odstotka. Aluminij bere v službi 45,6 odstotka, 33,3 odstotka ga bere doma (večino v tej skupini predstavljajo naši upokojenci), 21,1 odstotka ga bere tako v službi kot doma. 51,7 odstotka bere predvsem določene rubrike, članke, v celoti ga prebere 42,2 odstotka. Ostali ga samo prelistajo, ali jih sploh ne zanima.

V prvem delu ankete smo bralce prosili, da na lestvici od 1 do 5 ocenijo primernost posameznih področij. Področja so dobila povprečno oceno od 3,54 za informativno vrednost vsebine, do 4,49 za format časopisa. Z več kot 80 odstotki so format, velikost Aluminija in kakovost papirja na katerem se tiska, ocenili kot zelo primerno, prav tako tudi velikost pisave in velikost naslovov. Glede dolžine, raznolikosti in razumljivosti člankov se je povprečna ocena gibala med

3,58 in 3,79, kar z drugimi besedami pomeni, da je preko 60 odstotkov ta področja ocenilo kot zelo primerna. Še višje ocene smo dobili za pravilno jezikoslovno rabo in jasnost, pestrost jezika, ki ga uporabljamo – povprečna ocena 3,78. Ocene na meji med primerno in zelo primerno smo dobili za informativno vrednost in aktualnost vsebine (ocena 3,54). Mogoče bi to oceno lahko delno pojasnili s tem, da je Aluminij mesečnik in se je do takrat, ko izide, večina objavljenih dogodkov že zgodila. Strinjamo se, da bi lahko objavljali več napovednikov dogodkov. Največ pripomb smo bili deležni na področju fotografije, predvsem glede izbora fotografij. Mnenje enega izmed anketirancev »Talum ima 1000 zaposlenih, v časopisu pa vedno eni in isti, kot da delavcev več ni tam«, bi lahko predstavili kot glavno kritiko področja fotografije. Res je, da se v mnogih Aluminijih pojavljajo predvsem slike vodij. Mogoče je za to »kriva« nekoliko ponesrečena uredniška politika, da naj tisti, ki pišejo članke, bodo tudi na fotografiji. Kritik smo bili deležni tudi zaradi fotografije meseca, in sicer, da objavljamo samo fotografije enih in istih avtorjev. Z veseljem bi objavili tudi fotografije ostalih sodelavcev, sodelavk in vas sedaj še enkrat vabimo, dajte pošljite nam svoje fotografije v digitalni ali klasični obliki. Zelo jih bomo veselili.

V drugem delu ankete smo bralce zaprosili, da podajo oceno branosti ter oceno zanimivosti, vsečnosti rubrik, ki

jih objavljamo. Glede pogostosti branosti, so bile rubrike ocenjene takole:

1. naslovnica	4,3
2. članki iz delovnih enot	4,17
3. intervju	4,10
4. fotoreportaža	4,07
5. članki o zdravju, fotografija meseca	4,06
6. reportaža	3,93

V manjši meri, a še vedno pogosto, anketiranci berejo:

1. uvodnik	3,78
2. križanka	3,54
3. kolumno	3,43

Pri oceni zanimivosti, vsečnosti rubrik, je razvrstitev nekoliko drugačna:

1. intervju	4,05
2. fotoreportaža	3,89
3. reportaža	3,89
4. informacije uprave	3,89
5. članki iz delovnih enot	3,77

Fotoreportaža, reportaža in informacije uprave so dobile enako oceno, a je fotoreportaža imela večji delež ocen 5 (zelo zanimivo) kot ostali dve rubriki, zato je napisana prva.

Nekoliko manj pogosto se berejo:

1. kolumna	3,18
2. uvodnik	3,36
3. križanka	3,41

Razvrstitev, ocena branosti in zanimivosti, vsečnosti rubrik, nas ni pre-

senetila, saj vsi vemo, da smo podjetje v prvi vrsti zaposleni, šele nato tehnologija, procesi. Zanimajo nas naši sodelavci, sodelavke, ki jih skozi intervjuje, reportaže in fotoreportaže spoznavamo še z druge, ne samo delovne plati. Informacije uprave so tiste, ki nam največ povedo o tem, kje smo in kam gremo. V uredništvu bi si želeli, da bi jih bilo več in pogostejše. Kolumne še nismo najbolj navajeni, saj se na nekoliko »drugačen« način loteva stvari, ki se nas bolj ali manj dotaknejo. Uvodnik predstavlja pogled, povzetek vsebine glavnega urednika in z njim se lahko strinjamo ali ne. Križanka je za ene prelahka, za druge pretežka.

V anketi smo bralce tudi povprašali, kaj v Aluminiju pogrešajo, česa si želijo več.

Odgovore je zapisalo 75 anketirancev. Predloge bi lahko strnili v naslednje skupine:

1. več kratkih člankov iz različnih delovnih okolij, več informacij o delu »navadnih« delavcev;
2. o načrtih, o nadaljnjem razvoju podjetja, o gibanjih v aluminijški industriji po svetu;
3. o nastanku in razvoju podjetja skozi čas – pogled nazaj;
4. še v večji meri vključiti naše upokojece, njih dejavnosti, spomine;
5. več o povezanosti Taluma z njegovim okoljem;

6. več informacij o gibanju plač in plačni politiki v podjetju, o zaposlovanju;

7. mogoče bi uvedli tudi »veselo« stran – šale, zgage-nezgage, rubriko kupim-prodam, nasvete o gojenju rastlin...

Za konec smo bralce tudi zaprosili, naj nam posredujejo predloge, s kom bi naredili intervju, reportažo. Dobili smo 44 predlogov, ki jih bomo z veseljem upoštevali. Seveda bralce Aluminija vabimo, da nam predloge še naprej posredujete.

V uredništvu smo bili prijetno presenečeni nad odzivom in tudi nad ocenami, ki so jih bralci posredovali. V naslednjih izdajah se bomo potrudili, da bomo v čim večji meri upoštevali predloge in izboljšali stvari, ki so bile deležne kritike.

Anketo obdelala in komentarje zapisala
Lilijana Ditrih

Pogovarjali smo se z
Antonom Brglezom,
predsednikom Sveta delavcev

Zelo pomembna se mi zdi pripadnost podjetju

intervju

Še vedno se mi zdi smešno, ko izgovorim ali zapišem ime Anton Brglez. Od kar ga poznam, mu nismo rekli drugače kot Zvonko ali še boljše Zvona. Je eden tistih delavcev, ki mu prav delo v Talumu pomeni prvo in do sedaj edino zaposlitev. In čeprav še ne razmišlja o upokojitvi, ker je za to še premlad, bo tako najbrž tudi ostalo. Ne bi rad ocenjeval njegovih kvalitiet. Kljub temu pa menim, da je dober v svojem poklicu. Dober zato, ker ga ima rad.

Trenutno je predsednik sveta delavcev. Izvoljen je bil z veliko podporo sodelavcev, kar govori o njegovi priljubljenosti v okolju, v katerem dela in v celotni tovarni.

Posebej pa je zanimiva njegova vpetost v kulturno življenje teh krajev. Tudi po njegovi zaslugi je cirkovška folklorna skupina postala znana daleč preko meja svojega kraja in tudi države Slovenije. Vsekakor se nam je zdel dovolj zanimiva osebnost, da smo ga zaprosili za razgovor.

Poznavam se že več kot 15 let. Kdaj si prišel v Talum oziroma TGA?

V TGA sem prišel leta 1979. To so bili še tisti, nekateri pravijo, zlati časi TGA-ja. Prišel sem na delovno mesto ključavničarja in to v delavnico za popravilo ventilov in črpalk v TOZD Vzdrževanje.

Se še spomniš, kaj je bila tvoja prva naloga. Kje si začel?

Kot rečeno, začel sem v skupini za popravilo ventilov in črpalk. Takratni mojster v skupini je bil sedaj že pokojni Ivan (Vanč) Mesarič. Tam sem dobil prve osnove vzdrževanja in občutek o bodočem delu. Naučil sem se, kako naj se obnaša mlad ključavničar, ko pride prvič v tako okolje, v službo, kjer je vse utečeno.

Koliko si bil takrat star?

Star sem bil 18 let. Zaposlil sem se takoj po končani poklicni šoli.

Danes delaš na področju vzdrževanja elektroliz. Je to tvoje delovno področje?

Ob delu sem končal srednjo tehniško šolo v Mariboru. Ko se je začela prva faza projekta modernizacije proizvodnje, sem si želel sodelovati in dobil sem priložnost delati pri montaži dvigal oziroma peči, ki smo jih montirali v elektrolizi C. To je bilo leta 1986. In od takrat sem ostal v hali C. Najprej sem bil vzdrževalec, potem sem delal tudi v izmeni.

Menda si vodja skupine za strojno vzdrževanje elektroliz. Sem prav povedal?

Deset let sem že vodja strojnega vzdrževanja. Pravilno se reče organiziranje in vodenje strojnih del v vzdrževanju elektroliz. To pomeni vzdrževanje obeh elektroliz - B in C, obeh čistilnih naprav, glavnih silosov, 10.000 in 4.500 t.

Nekateri menijo, da vas je v DE Vzdrževanje preveč. Kaj meniš ti?

Preveč? To govorijo tisti, ki ne poznajo našega dela oziroma ne poznajo delitve dela znotraj tovarne. Ob začet-

ku obratovanja hale C nas je bilo v skupini dvanajst ključavničarjev. Sedaj po drugi fazi MPPAI, ko vse dela s "polno paro", pa nas je samo šest.

Se ti zdi, da bi taka tovarna, kot je Talum, morala imeti čimveč lastnih vzdrževalcev, ali bi bilo bolje, če bi nekatera področja vzdrževanja prepustili drugim izven Taluma?

O tem se že dolgo razpravlja. Dela, ki jih opravlja naša skupina, skupina v livarni in skupina v anodni masi, nikakor ne more opravljati zunanji vzdrževalec. Gre predvsem za intervencije. Nekatera ključavničarska dela bi morda lahko opravljali zunanji izvajalci, vprašanje pa je, ali je to za nas ceneje.

Včasih, ko so bili še TOZD-i, je prihajalo do nenehnih sporov med njimi, predvsem med proizvodnimi TOZD-i in TOZD-om Vzdrževanje. Kako je danes?

Odnosi med delavci se mi zdijo dobri. Nekateri ne vedo, ali pa nočejo vedeti, da se stvari razvijajo. Fraza, ki pravi, da je najbolje takrat, ko vzdrževalci sedijo, saj takrat proizvodnja teče brez zastojev, je znana po vsem svetu. Žal pa vzdrževalce gledajo postrani, če jih vidijo sedeti, češ da odžirajo kruh drugim. Vzdrževalci smo za nekatere rakasta rana. S tem mislim na tiste, ki stvari ne poznajo. Pravi strokovnjaki pa vedo, da je v takšni tovarni vzdrževalec vreden zlata.

Kakšni pa so odnosi med vodstvi DE? Včasih vam očitajo, da ste za marsikaj krivi.

Res včasih kritizirajo vzdrževalce, ker nekateri zadeve pač posplošujejo,

endar naše skupine neposredno še nihče ni kritiziral. Smo pa vsi odvisni drug od drugega. Slišalo pa se je že, da nas bodo vse zamenjali. To seveda ni prijetno.

Izbran si bil za predsednika sveta delavcev. Si ponosen na to?

O tej stvari bi moral nekaj več povedati. Kako sem do tega sploh prišel. Včasih imam dolg jezik. Do sedaj nisem delal v nobenem organu in se tudi nisem potegoval za nobeno funkcijo. In prišel je trenutek, ko so mi kolegi rekli, da naj ne govorim samo iz ozadja, ampak naj kandidiram za svet delavcev. Rekli so mi, naj zberem podpise, uredili so mi celo formular. In zgodilo se je, da sem v desetih minutah zbral več kot preveč podpisov, potrebnih za kandidaturo.

Lahko bi torej rekli, da so te delavci stoodstotno podpirali pri kandidaturi.

To je res. Na volitvah sem dobil največ glasov. Preko sto več kot drugi za menoj. To so bile volitve za člana sveta delavcev.

Kako pa si postal predsednik?

Ker sem imel daleč največ glasov, so mi predlagali, naj postanem predsednik. To je bilo za mene malo težavno. Do takrat še nisem počel česa podobnega in bilo me je malo strah. Funkcije nisem poznal. Bal sem se, da je morda ne bom zmožem opravljati. In tako so me izvolili z 12 glasovi za in enim vzdržanim.

Svet delavcev se sliši zelo podobno kot delavski svet, ki smo ga imeli v samoupravljanju. Kakšna je razlika?

To vprašanje bi morali postaviti kakeму pravniku. Vemo, da je imel nekdanji delavski svet v času samoupravljanja pravico odločanja. Svet delavcev pa po Zakonu o gospodarskih družbah sodeluje pri upravljanju s podjetjem. Gre za obveščanje o delovanju uprave. Mi pa o ničemer ne odločamo. Mogoče bi bilo pametno, da bi se o tem pogovarjali še s kom drugim, ker ljudje ne vedo, kakšna je razlika med delavskim svetom in svetom delavcev. Pred tem pogovorom sem se o tej razliki pogovarjal s tremi delavci iz tovarne in vsak od njih mi je povedal svojo definicijo. Nobena pa ni bila točna.

KO SE JE ZAČELA PRVA FAZA PROJEKTA MODERNIZACIJE PROIZVODNJE, SEM SI ŽELEL SODELOVATI IN DOBIL SEM PRILUŽNOST DELATI PRI MONTAŽI DVIGAL OZIROMA PEČI, KI SMO JIH MONTIRALI V ELEKTROLIZI C.

Ima svet delavcev kakšen vpliv na politiko uprave družbe ali gre bolj za formalnosti?

Neposredno svet delavcev ne more vplivati na upravo družbe. Lahko pa opozarjamo, predlagamo in smo vez med upravo in zaposlenimi. Vedeti moramo, da svet delavcev volijo zaposleni. Zato smo jih dolžni obveščati, o čem razpravljamo na naših sejah in kakšni so sklepi. Zapisniki sveta delavcev so javni in visijo na oglasnih deskah.

Veliko ljudi pa ne razlikuje sveta delavcev od sindikata. Svet delavcev ima nalogo soupravljanje s podjetjem, naloge sindikata pa so drugačne.

Se ti zdi, da bi morali ljudem razložiti kaj je svet delavcev in kakšne so njegove naloge?

Člani sveta delavcev smo imeli izobraževanje v zvezi s tem. Tudi sam sem se še dodatno izobraževal.

Zdi se mi primerno, da bi naredili intervju še s kom drugim, ki bi bolj jasno razložil vlogo in naloge sveta delavcev. Ljudje pač ne vedo, kako je s tem.

Vsekakor bi jim na nek način lahko predstavili, kaj počne svet delavcev.

Se svet delavcev ukvarja tudi s takimi vprašanji, kot so imenovanje nadzornega sveta, politična menjava vrha podjetja (nekaj o tem smo sicer že pisali) in ali ima kakšen vpliv na to?

Nimamo konkretnega vpliva na upravo in ne na večinskega delničarja. Imenujemo pa dva člana nadzornega sveta iz naše družbe, se pravi iz Taluma. To pa pomeni, da sta od sedmih članov

nadzornega sveta dva obvezno iz tovarne.

Kaj bi v zvezi s temi vprašanji, ti kot predsednik sveta delavcev, sporočil večinskemu delničarju v Talumu?

Meni je sicer lahko govoriti. Zdi se mi pa zelo čudno, da dobi predsednik uprave nagrado Gospodarske zbornice Slovenije za gospodarstvenika leta, kar je pohvala tudi za vse zaposlene v Talumu, čez štirinajst dni pa berem v časopisu, da želijo predsednika uprave menjati. Ni pošteno, da politika menjava uspešneže. In taka politika se kar nadaljuje, kar pa za nas prav gotovo ni dobro. Seveda se svet delavcev in tudi sam ne strinjamo z menjavo uprave. Nenazadnje se konja, ki dobro vleče ne menja. Taka je stara ljudska modrost. Pred skupščino Taluma, na kateri se je pričakovalo, da bodo zamenjali upravo, sta sindikat in svet delavcev poslala pismi podpore upravi in ministru za gospodarstvo Vizjaku. Odgovora nismo dobili. Pa saj ga je bilo tudi iluzorno pričakovati. Ne bi smeli manipulirati z nami, saj smo vendar dobro podjetje.

Bi v Talumu kaj spremenil? Je kaj takega, kar se ti ne zdi dobro?

Mogoče bi stvar malo obrnil. Ko je bil moj oče nazadnje v tovarni, se ni mogel načuditi njeni urejenosti. Ni mogel verjeti, da je kaj takega mogoče. V tovarni je bil zaposlen celo

življenje in je sedaj že dvajset let v pokojju. Spremembe se mu zdijo ogromne. Spremembe na boljše, seveda. Od zunaj pa se včasih slišijo o nas grde stvari, ki niso primerne.

Zelo pomembna se mi zdi pripadnost podjetju. Od ljudi, ki imajo tako pripadnost, ima tovarna največ. Za tiste, ki pa jim je prihod v tovarno v breme, pa bi bilo bolje, če jih v tovarni sploh ne bi bilo. Jaz to pripadnost čutim. Nimam nobenega drugega dohodka kot plačo, ki jo dobim v Talumu. In boli me, ko slišim, kakšni da smo v Talumu. Da onesnažujemo okolje. Jaz pa vidim, koliko napora je bilo vložena v izboljšanje proizvodnje in s tem tudi v izboljšanje okoljskih razmer. S tem mislim predvsem na standarde ISO, OHSAS itd. In vse skupaj seveda ni poceni.

SEVEDA SE SVET DELAVCEV IN TUDI SAM NE STRINJAMO Z MENJAVO UPRAVE.

Si pa tudi zelo aktiven na področju kulture. Kaj nam lahko poveš o tem?

Vaša predhodnica Vera Peklar me je najmanj desetkrat prosila za pogovor o tem in vedno sem ji odgovoril, da nisem pripravljen. Raje imam, da drugi govorijo o meni, kot da govorim sam o sebi.

S kulturo, konkretnije s folkloro, sem se začel ukvarjati leta 1970. Najprej sem plesal, nato sem šel k tamburašem in v pevski zbor.

Moje življenje je napolnjeno s kulturo že od malega. Leta pa tečejo. Pri folklori plešejo že vrstnice moje hčere. Pravijo mi tudi stric. Ne samo da nimam več plesalke, tudi ustrezne obleke nimajo zame. Sem pa še zdaj ves predan folklori, čeprav aktivno več ne plešem.

Kaj pa počneš sedaj?

Miru seveda ni. Pred petimi leti smo v Cirkovcih po naključju ustanovili mini pihalni orkester. V neki igri na cirkovškem odru bi morali statirati kot muzikanti, glasba pa bi naj prihajala iz kasetofona. In tako je tudi bilo. Toda na koncu sem predlagal, da zaigramo v živo, saj so bili vendar vsi glasbeniki razen mene. Urezali smo eno prednabito polno dvorano in doživeli prave ovacije. Nekaterim so celo pobegnile solze. Sam igram veliki boben in sem nekakšen duhovni vodja te skupine. Imenujemo se Pepi krulet. In gre nam kar dobro.

Pri folklori sem že 36 let. Preko luže še nisem bil. Po Evropi pa že skoraj povsod. Udeležujemo se festivalov izvirnih folklornih skupin. Tam, kjer se je pojavila cirkovška folklorna skupina, je gotovo ostala neka sled.

Darko Ferlinc

V podporo iskanju novih sodelavcev

Že v prejšnjih izdajah smo vas posredno seznanjali s problemom, ki se ga vedno bolj zavedajo vsa podjetja v pomursko – podravski regiji, ki zaposlujejo delavce s pridobljeno tehnično izobrazbo. Tovrstnega kadra primanjkuje na vseh stopnjah zaključnega izobraževanja. Da bomo v Talumu lahko zagotovili potrebno dodatno število delavcev, ki jih potrebujemo zaradi pridobljenih novih naročil in širitve proizvodnje, izvajamo različne bolj ali manj odmevne aktivnosti.

ZAPOSLOITVENI SEJEM

V septembru smo se udeležili Zaposlitvenega sejma, ki ga je organiziral Zavod za zaposlovanje na Ptuj. Gre za prireditve, ki je namenjena neposrednemu stiku med delodajalci in iskanci zaposlitve, hkrati pa ponuja pregled dejanske ponudbe na trgu dela in potrebe podjetij po novih delavcih. Zaposlitveni sejem je namenjen tako brezposelnim kot tudi študentom in dijakom ter zaposlenim, ki bi želeli spremeniti delovno okolje.

Na Ptuj se je predstavilo 12 delodajalcev iz ptujske regije. Predstavili smo svoje zaposlitvene potrebe in

Darja Vodusek

odgovarjali na številna vprašanja zainteresiranih. Ponovno se je potrdilo zavedanje, da je največji problem strukturna neskladnost med ponudbo in potrebami na trgu dela. Med brezposelnimi je največ žensk in posameznikov s poklicji, ki jih v Talumu ne zaposluje. Večjega povpraševanja primernih kadrov za zaposlitev v Talumu žal nismo zabeležili. Kljub temu pa pripravo takega sejma pozdravljamo, saj predstavlja dobro priložnost predstavitve Taluma tistim, ki ga še ne poznajo.

KADROVSKI ŠTIPENDISTI

Eden od pomembnih elementov kadrovske politike, s katero pridobivamo nove sodelavce, je tudi kadrovske štipendiranje. V Talumu vsako leto glede na pričakovane poklice, ki jih bomo v podjetju potrebovali, razpišemo nekaj kadrovskih štipendij za študente.

Na ta način z bodočimi strokovnjaki vzpostavimo prve stike in jim pomagamo na njihovi poti pri pridobivanju znanja. Naši štipendisti s pridobitvijo štipendije na nek način že

postanejo Talumovci. Z opravljanjem obvezne neplačane prakse, pripravljanjem raznih seminarskih nalog in diplomskega dela, se vključujejo v delovno okolje in spoznavajo svoje bodoče sodelavce.

Glede na število štipendij, ki smo jih razpisali, je bilo pričakovati, da bodo mladi pokazali večji interes za pridobitev tovrstne denarne vzpodbude. Morda med študenti še ni dovolj interesa za vzpostavitev stika z gospodarstvom.

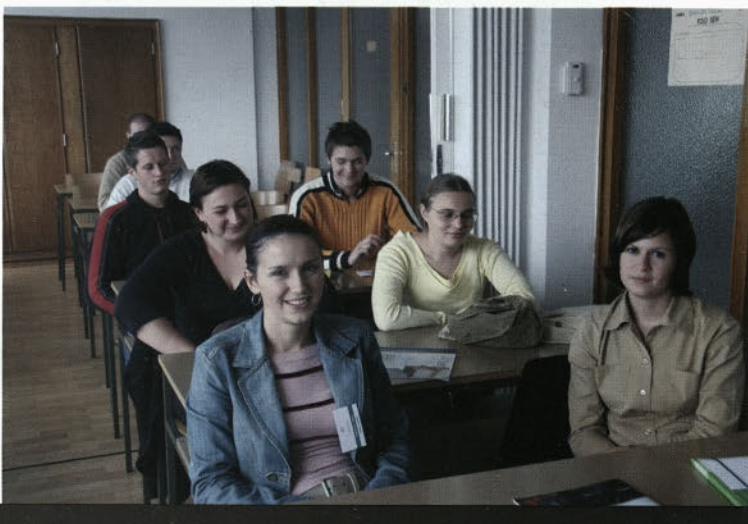
Razgovore s skupino kandidatov, ki so se prijavili na razpisane kadrovske štipendije, smo izvedli v septembru. Podelili smo 5 od 10 razpisanih kadrovskih štipendij.

Vsem želimo čim več uspeha pri študiju.

Darja Vodusek

V učilnici

Evro, ena največjih zmag našega malega naroda

Ali ste kdaj trenirali in pri sebi preračunavali cene in v tolarjih zapisane zneske v evre? Koliko ste na primer pripravljene odšteti za kavico ali pivo v evrih? In kako najhitreje opraviti tak preračun? Ali tolarске zneske delite s 239,64, da dobite evre ali pa morda »čez palec« znesek kar pomnožite s štiri in nato tri ničle odštejete? Vsi ti in še drugi načini izračunavanja, pa tudi obljubljeni evrokalkulatorji, ne bodo kaj dosti pomagali, dokler si ne bomo v glavah zgradili lastnega sistema in pri sebi razčistili, koliko evrov je kaj vredno, in ali je to poceni ali drago. To pa verjetno ne bo tako hitro, zato se začnimo na to kar navajati.

Mimogrede, na zadnji plačilni listi ste opazili, da smo vam plače prikazali že v evrih in tolarjih. Kar nekaj klincev smo imeli, češ da smo se zmotili, da plačilna lista ni prava. Šele ko smo podrobno pogledali plačilne liste, smo ugotovili, da so le ti pravilni.

Minimalna plača, ki bo po novem urejena z zakonom, znaša bruto nekaj

več kot 524 evrov, neto izplačilo pa je v višini nekaj preko 375 evrov. Vsekakor je to zelo zelo malo, tako v tolarjih kakor tudi v evrih. **In to je zame res pravi problem, ne pa sam preračun.** Na primer: za znesek zakonsko določene minimalne plače dobimo 187 kg kruha ali 640 litrov mleka ali 375 litrov bencina.

V vsakdanjem življenju bo evro sicer na začetku povzročil manjše nevšečnosti, a le te bodo kmalu pozabljene. Ugodnosti evra verjetno ne bodo tako zelo očitne kot začasne nevšečnosti, bodo pa dobro vplivale na življenje Slovencev. Seveda je najbolj očitna ugodnost ta, da nam ne bo več treba menjavati denarja za obiske sosednjih držav. Lažje bo preverjanje stanja cen doma in v tujini, kar bo vplivalo na znižanje cen nekaterih uvoženih izdelkov. Med manj očitne pa lahko štejemo dejstvo, da menjavanje domače valute v devize ne bo več potrebno za stabilno varčevanje, podjetja ne bodo več plačevala provizije za tuje storitve, imela bodo lažji dostop do tujih posojil, eno-

stavnejše poslovanje (enotna valuta) in hitrejše vključevanje na evropski trg. Kot smo že prej ugotovili, bo uvedba prinesla v naša življenja kar nekaj sprememb. Postavlja se le vprašanje: kdo bo imel od tega največje koristi? To je nedvomno gospodarstvo, ki bi s tem lahko dobilo še dodatno vzpodbudo in zagon.

Menimo, da je dobro in potrebno slovenske državljanе obveščati o tem, da naj spremljajo cene v evrih, saj jim bo s tem prihranjeno preračunavanje, ob tem pa bodo bolj zaupali trgovcem, da le-ti ne višajo cen. Poleg tega pa mislimo, da bi Slovenija morala začasno uvesti »evropolicijo« in moratorij na kartelne podražitve v prehodnem pasu do novega leta ter finančno podpreti potrošniške organizacije, da bodo spremljale prehod in javno opozarjale na »evrodobičkarje«.

Kar pa se tiče narodne zavesti, je potrebno izpostaviti, da bodo sedaj simboli slovenstva (knežji kamen, Primož Trubar, Plečnikov parlament...) po vsej Evropi legalno plačilno sredstvo in tako zagotovili na-

šemu narodu zaslužen enakopravno mesto v Evropi, ob strani tistih narodov, ki so nas v preteklosti skušali razbliniti v nič. To pa je ena največjih zmag našega malega naroda. Domnevam, da bomo Slovenci z uvedbo evra bolj cenili tisto, kar je res slovensko.

Na koncu ugotavljamo, da bo veliko bolj bistveno, ali bomo znali izkoristiti te prednosti, ki nam jih bo prinesla uvedba evra. Kajti, če kot država ne bomo uspeli izboljšati splošnega socialnega položaja državljanov, še bolj povečati gospodarsko rast in kupno moč prebivalstva, nam uvedba evra ne bo čisto nič koristila.

Mmarsikdo si bo kakšen tolarски bankovec ali kovanec spravil za spomin na »stare dobre čase«.

Daniel Lačen

=

(po srednjem tečaju)

Slogan dneva – vse za denar

Vsak dan prinaša kakšno novo afero. Verjetno so te povezane z bližajočimi se volitvami. Časi so takšni, da ne prideš zlahka na vrh, padeš pa lahko izjemno hitro. Kot je zadnje čase možno prebrati v časopisih, lahko celo zadevo zakuhajo tudi ljubice. Ljubčkov žensk na položajih še ni na vidiku, ali pa te znajo svoje skrivnosti boljše varovati. Videti je, da moški lahko obvladujejo svoje in še kakšno drugo dvorišče – s kurami vred. Kure znajo biti tiho ali celo uživati v svoji pomembni vlogi pričakovanja nepogrešljivega petelina. Pametna kura uživa v vsakem redkem trenutku s pomembnim petelinom, in če je ta magnet tudi za druge kure, je to za njo spodbuda, da ga ima še bolj rada. Petelini pa, saj vemo, na svojem dvorišču ne marajo drugih petelinov. Če se slučajno pojavi drugi, potem leti perje na vse strani. Možno, da tudi glava. Zaradi tega morajo biti kure previdne. Tudi če spoznajo kakšnega drugega petelina, je boljše, da ne kokodakajo preveč. Hitro postane jasno, da kura ni petelin.

Sedaj pa še ena namišljena ali resnična zgodbica.

Mož in žena sta na večerji v imenitni restavraciji. Naenkrat se njuni mizi

približa prekrasna mlada lepotička, poljubi moškega in ga spomni, da se vidita pozneje.

Žena presenečeno vpraša moža: »Kdo pri vragu je to?«

»Eh,« odgovori mož, »moja ljubica.«

»Joj, joj,« zastoka žena, »dovolj imam takšnega življenja, zahtevala bom ločitev.«

»Razumem te,« odgovori mož, »želim te samo spomniti, če se ločiva, ni več nakupovalnih potovanj, ni dragih letovanj, pozabiti boš mogla na vožnje z dragimi avtomobili. Odloči se sama.«

Ravno v tistem trenutku vstopi v restavracijo skupni prijatelj Jože z lepoticco ob sebi.

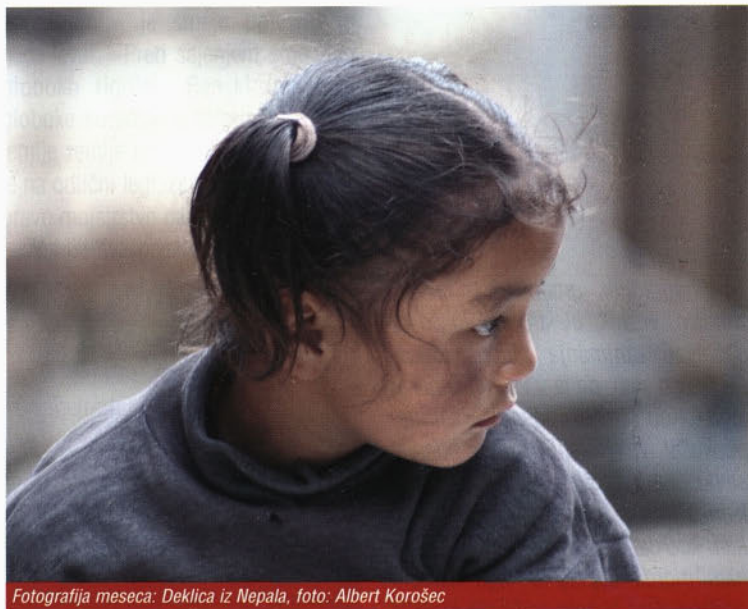
»Kdo je ta ženska?« vpraša žena

»To je Jožetova ljubica,« reče mož.

»Najina je lepša,« odgovori žena.

Družinska idila za mizo v restavraciji se je nemoteno nadaljevala. Žena je dojela, da je zakonska zveza grob poseg v moško zasebnost. Naučiti se bo mogla biti še bolj nežna in nasmejana kot pri fotografu. Pri sodobnih Julijah ima največ uspeha Alfa Romeo!

Antonija Krajnc

Fotografija meseca: Deklica iz Nepala, foto: Albert Korošec

Najboljše fotografije tega meseca

Luči Malega Lošinja, foto: Zdravko Štumperger

Četverec, foto: Miran Jeza

Človek zemlje

Vinogradnik, gradbenik, rezbar, zbiralec, voznik, elektrolizer in še bi naštevali zanimanja Milana Kelca. Prepričan sem, da je v vseh nas nekaj tega. Kdo še ni posadil rastline, poskušal vina, zalil rožico, obarval steno, zabil žeblja, ali vsaj postavil kamna na pravo mesto. Tudi če bi nam kdo dal v roko kos lesa in nož, bi nam morda uspelo iz tega narediti podobo. Naš sodelavec Milan Kelc pa iz lesa naredi človeka. Svojega očeta na primer.

Za to reportažo sva se s Srdanom Mohoričem odpravila proti Milanovemu vinogradu na Gruškovcu, v smeri Borl, Cirkulane, kamor naju je povabil. Haloze kot Haloze; ozke ceste, strmo do onemoglosti, in kot se po navadi dogaja, sva se na poti zgubila. Nič ni pomagalo, da je Milan podrobno pojasnil, kako in kam. Dobro, da je bilo lepo vreme, ker bi lahko še zgrmela v katerega od prepadov. Na koncu sva ga pa le našla. Čakal je pred svojo hišico na vrhu brega, obdano z vinogradom in škarpami iz kamnov. Čudil se je, ko sva mu razlagala o težavah na poti, ker kot domačin in izkušen šofer tega niti ne opazi. Spomnil sem se njegovih besed, s katerimi me je že pri prvem pogovoru smeje se opogumljal: »Dokler je bencina v »kesli« in motor dela, ni nevarnosti, da bi se izgubil.« Še ena haloških resnic, sem si mislil.

Kamenje v stenah ob hiši pa je zgodba zase. Med zelo različnimi najdemo mnogo posebnih: topovske kroglice, mlinske kamne, odtisnjene školjke, različne barve, zanimive vdolbine, pri nekaterih prepoznaš like živali itn. Zdelo se mi je, da jih je preveč na kupu in bi morda nekateri zaslužili posebno mesto. »Zbiral sem jih vsepovsod, največ pa jih je od stare hiše. Dostikrat so najbolj uporabni tisti, ki jih drugi mečejo stran. Ne gre samo za kamenje, dam jih na prikolico in gremo,« pojasni Milan.

Z velikim zanimanjem sva s Srdanom pričakovala prihod v vinski klet. Že mogočna vrata, ki so Milano-

Milan KELC in TALUM: V Talum sem prišel 26. julija 1973. leta, na Anino. Od samega začetka sem opravljal dela pri transportu tekočega aluminija v elektrolizi A. Organizacijsko je to delo spadalo pod promet, čeprav sem večji del časa prebil v elektrolizi. Po petih letih so opravili reorganizacijo in smo končno prišli pod elektrolizo. Dobil sem naziv elektrolizer strojnik, s polno benefikacijo, ki nam je pripadala. To delo sem opravljal v elektrolizi A do februarja 1988, ko so me premestili v elektrolizo C na dela pri transportu glinice in kriolita, kjer delam še danes. Vmes sem opravil šoferski izpit E kategorije za poklicnega voznika tovornjaka. Vedno sem bil povezan z elektrolizo, ne pa neposredno s pečmi kot elektrolizerji. Vendar sem skupaj z njimi doživljal usodo; vse lepo in grdo, kar nam je dajala stara elektroliza. Bilo je več lepega in dosti »norij« smo ušpičili. Za delo v tovarni sem se odločil, ker ga doma na kmetiji ni bilo dovolj, tovarna pa je predstavljala redno mesečno plačo, kredite in druge ugodnosti. V začetku sem se vozil v službo s kolesom, v eno smer po 25 kilometrov, delno po makadamu. Moje domače je zelo zanimalo, kakšna je tovarna? Kot pekel! Dim, povsod gori ogenj, ljudje so umazani kot hudički, sem jim razlagal. Potem sem se na ta »pekel« navadil in ga sprejel. Za mene, ki sem prišel s kmetije, je bilo v tovarni vse zanimivo in drugačno. Že kavelj na žerjavu se mi je zdel strašansko velik. Pogoji dela se niso bistveno spreminjali, čeprav se je stalno govorilo o modernizaciji. Dolgo so nam obljubljali, pa se nič ni zgodilo. Leta obljub so minevala, dokler ni nastopilo novo vodstvo in kmalu potem se je začelo graditi. Tudi takrat nismo verjeli in smo iz radovednosti hodili gledat izkope za temelje nove elektrolize. Šele takrat, ko so iz zemlje vzniknili ogromni

stebri, smo doumeli, da gre zares. Za Topleka so govorili, da je premlad, pa se je kljub temu dokazal z delom. Poglejte naše okolje; lahko rečem, da je lepše kot v ptujski bolnišnici. Prav je, da se danes borimo, da tovarna gre naprej, da doseženo ne gre v nič. Pri tem pa se ne sme pozabiti tudi na delavce, naše plače in drugo, kar imamo.

vo ročno delo, so dala vedeti, da prihajamo v drugi svet. Tokrat je ta svet pravkar nastajal v sodih. Vretje mošta je bilo namreč že proti koncu; rojevalo se je novo vino. Srdan je kar naprej

bilo opaziti, s kakšno lahkoto obvlada kletarsko delo.

Ko sem podvomil, če je tu zadosti sodov za vinograd, ki šteje 3.000 trsov, je, kot da bi čakal to vprašanje, naznanil veliko presenečenje. Z opaznim ponosom naju je odpeljal skozi tunel proti drugi kleti, ki je nekoč ležala pod staro domačijo. Zelo izvirna in zanimiva zamisel, ni kaj, kajti po krajšem tunelu prideš morda za sto let nazaj. Tega se je spomnil že pri gradnji nove hišice in je naredil to skrivnostno povezavo. V stari kleti so veliki, grobi kamni položeni v stenah, brez fug in betona, na tleh pa je trda zemlja. »To je spomin na delo mojih prednikov, ki so še iz prejšnje ge-

fotografiral, kajti kamorkoli si se obrnil, je bilo zanimivo. Sodi, čisti in urejeni, so spoštljivo postavljeni v prostor, sredi katerega kraljuje bog vina Bachus. Tudi boga je naredil Milan sam, sicer po modelu, pa vendar do tega ne prideš kar tako. Stene kleti so iz kamnitih plošč, morda nekoliko preveč urejeno postavljene. »Leseni sodi so zakon, les da toplino in vino ga ima rado. Vse delam naravno, integrirana vzgoja od škropljenja naprej in tudi mošt vre brez dodatkov. Klet je dovolj visoka, ima naravno zračenje poleti in v zimi, ima posebne odtoke za vodo, ohranja vlažnost in vse drugo, kar potrebuje vino v svoji rasti.« Pri tej razlagi je

neracije gojili vinsko trto.« Boljše se jim ni mogel oddolžiti. Spomnimo se, koliko smo ljudje zakopali ali uničili starin, tradicije, spominov in drugih vrednot ob katerih smo zrastle!

Po kleti smo se preselili v staro hišo v kateri še stoji klasična preša in

**DOKLER JE BENCINA V »KESLI«
IN MOTOR DELA, NI NEVARNOSTI,
DA BI SE IZGUBIL.**

posebna soba s krušno pečjo. V tej sobi so nas čakale nekatere njegove rezbarije. Lep hobi, na katerega je posebej ponosen. Kako domiselno, kajti te podobe šele tukaj živijo bolj kot kjerkoli drugje. To sobo je obnovil sam, posebej strop in krušno peč. Sedli smo k dolgi mizi, na katero je s svojimi močnimi rokami zlagal drobne figurice in razlagal zgodbe za vsako posebej. »Nekatere med njimi sem si zamislil kar tako. Druge so prepoznavne: ta s klobukom je moj oče, harmonikar je zet, vojak je sestrin sin itn. Vse sem delal mimogrede, ko je deževalo, kot da bi se »špilal«. Tudi med »šihtom« izkoristim čas med polnjenjem ali praznjenjem glinice. Uporabil sem palete za brame iz lipovega lesa v velikosti »štafla«, ki so ležale na tleh. Lahko bi jih brcnil stran, sem iz tistega kosa lesa naredil človeka. Povsod vidim delo in izkoristim vsako minuto. Za mene ni tega: sedeti in nič ne delati. Ni »cajta« sedeti! Stanku Vajdi, vodji elektrolize C, sem

ko sem delal klopotec in sem hotel na njem upodobiti plešoči par v vetru. Odločilno je bilo, da mi je uspelo narediti dober obraz plesalcev. Kar presenečen sem bil nad sabo, ker tega nisem nikoli počel niti iz gline. Potem sem začel študirati ljudi, gibe, smeh, lego ušes in druge podrobnosti. Uporabljam les lipe ali topola in vse delam ročno. Tudi hčerki sta bili navdušeni nad kipci, kar me je še bolj spodbujalo. Soseda, ki je umetnica, mi je podarila knjigo o umetnosti oblikovanja lesa. Le bežno sem jo pregledal, nekoč se bom v njo poglobil, tudi na tečaj bi rad šel. Rad bi naredil doprnski kip. Želim si tudi, da bi pozimi, ko bom zakuril peč, ob njej v miru s svojim nožem ustvarjal iz lesa.«

Vinograd leži nad hišo do vrha brega, s katerega se odpira veličasten pogled na celotno okolico. Posajen je večinoma renski rizling. Je pa tako strm, da mi ni uspelo priti na vrh, ne da bi se oprijemal trt. Kako lahko delaš na taki strmini? »Z nogometnimi

kopačkami,« je smeje pojasnil in nadaljeval. »Pred sajenjem smo zelo globoko rigolali. Renski ima zelo globoke korenine s katerimi se oprijemlje zemlje kot maček. Naša zemlja je na odlični legi, zelo lahka in vlažna, pravo mojstrstvo narave.«

V hiši sva opazila veliko različnih ur. Odkod? «To je še ena moja bolezen. Od povsod sem jih privlekel. Zdaj jih je preveč, stalno klepljejo po glavi. So pa zanimive, vsaka ima svoj glas, ki ga slišim že s ceste, ko prihajam k hiši. Tako se mi zdi, da je notri vedno neko živo bitje,« je pojasnil to zbirateljsko žilico.

Na koncu naju je počastil s svojim rencem iz soda. Ni besede, ki ga lahko prehvali. Naj omenim še te Milanove misli: »Večino, kar sta videla, sem naredil sam. Zelo mi pomagajo žena in hčere, pride tudi zet iz drugega konca Slovenije. Glede odnosa do vina lahko rečem, da se danes ne pije tako kot nekdaj. Deci po deci, to ni nič. Prej smo pili iz »krigla«, vsi iz enega, zdaj

UPORABIL SEM PALETE ZA BRAME IZ LIPOVEGA LESA V VELIKOSTI »ŠTAFLA«, KI SO LEŽALE NA TLEH. LAHKO BI JIH BRCNIL STRAN, AMPAK SEM IZ TISTEGA KOSA LESA NAREDIL ČLOVEKA.

iz kelihov. Vse se je spremenilo. Nimam volje postreči tistim, ki ga prej ne poskusijo. Ko nekdo na obrazu pokaže veselje, se tudi meni milo stori. Odnos do vina je pomemben!« Upam, da ga midva nisva razočarala. Renski je pokazal svojo moč in na poti nazaj se nisva več bala tistih prepadov.

Ivo Ercegović

obljubil izrezljati sodelavca Mirana Pešla. Toda od takrat, ko je zgrajena nova hala, je za nas veliko več dela in ostane zelo malo časa. Zato sem mu, malo za šalo, malo za res napovedal, da ga bom naredil, če bom le imel čas.«

Od kod ideja za rezbarjenje? »Kot otroci smo vedno nekaj ustvarjali iz lesa. Smučiči, sanke, ročaje za motike, orodje... Smučiči smo delali iz celega debela, skuhalo les in zvili robove. Občudoval sem sodarje, ki so v kleti delali sode. Ti so bili zares specialisti. Ko sem začel hoditi v službo, sem se odtrgal od zemlje, in s tem se je marsikaj spremenilo. Rezbariti sem začel,

Sindikalni izlet v Beograd

Vrvež na železniški postaji na Ptuju v zgodnjih jutranjih urah zadnje sobote v septembru je napovedoval, da se delavci Taluma in hčera spet odpravljamo na sindikalni izlet.

Iz zelo hladnega jutra se je rodil lep in za ta čas topel jesenski dan, ki je še dodatno poskrbel za dobro voljo.

Pot nas je vodila preko mejnega prehoda Gruškovje, Zagreba, mimo Slavonskega Broda do Beograda. Med vožnjo z udobnimi avtobusi smo se nekajkrat ustavili in se okreščali.

Na cilj smo prispeli okrog enajste ure in se namestili v hotel. Takoj smo se podali na panoramsko vožnjo po srbski prestolnici in si ogledali kar nekaj njenih kulturno zgodovinskih znamenitosti.

Najprej smo se ustavili pred največjo pravoslavno cerkvijo na Balkanu imenovano po sv. Savu. Fascinantna arhitektura se gradi že nekaj desetletij in se bo še kar nekaj časa, kajti načrto-

valci so se lotili res velikega podviga. Od tega mega projekta bo imelo veliko korist tudi slovensko podjetje Marmor Hotavlje, ki si je zadalo »obleči« cerkev v marmor znotraj in zunaj.

Med panoramsko vožnjo smo si nadalje ogledali še »konak« kneginje Ljubice, Trg republike s parlamentom in novi Beograd.

V popoldanskih urah smo obiskali Dedinje s spominskim parkom Josipa Broza Tita z grobnico, kjer so shranjeni njegovi posmrtni ostanki in spominsko hišo, ki jo krasijo številna darila prejeta ob obiskih mnogih tujih državljanov.

Nadaljevali smo s sprehodom po Terazijah in po zelo živahni sprehajalni ulici (korzu) Kneza Miloša vse do trdnjave Kalemegdan, kjer stoji umetni paviljon »Cvijeta Zuzori«, vojni muzej, kapela sv. Petke, kula Nebojša in lep kalemegdanski park, s še lepšim

pogledom na sotočje rek Save in Donave.

Proti večeru nam je ostalo nekaj časa za počitek, individualne ogledne in nakupe spominkov.

Zvečer smo se sprehodili po boemski četrti Skadarliji, kjer smo v enem od značilnih lokalov večerjali dobrote srbske kuhinje in se predali nostalgичnim zvokom »starogradske muzike«.

Sledila je nočitev v hotelu in napolnitev baterij za naslednji dan, ki smo ga začeli na beograjskih ulicah, kjer smo si vzeli čas za »kafico« in ogledne. Obiskali smo tudi največjo živilsko tržnico, kjer smo si lahko privoščili značilne srbske jedi.

Nazadnje nas je pot vodila na beograjski »Buvljak« - boljši trg - kjer smo si napasli oči z razno raznim kičem in zapravili še zadnje srbske dinarje. Domačini pravijo, da lahko na Buvljaku dobiš vse - od igle do tanka.

V zgodnjih popoldanskih urah smo se preko novega Beograda napotili proti domu. Razen nekaj obveznih postankov med potjo, je bilo to vse, kar smo doživeli v dveh nepozabnih dneh potepanja.

Rad bi se zahvalil Turistični agenciji Sonček s Ptuja za organizacijo, agenciji Ikar iz Maribora za vodenje in prevoz in upravi Taluma za izdatno pomoč, brez katere ne bi bilo mogoče uresničiti opisanega potepanja.

»Konec dober, vse dobro,« pravi stara modrost in upam, da se ji pridružujemo vsi udeleženci z željo, da bi v bodoče nadaljevali s podobnimi izlety.

Milan Fajt

V prejšnji izdaji Aluminija še nismo imeli fotografij plavalcev z akcije Zdravo Talum, zato jih objavljamo tokrat.

Delilka, administratorka, skladiščnica, športnica, organizatorica ...

Dragica Štumberger

V teh dneh se naši sodelavki Dragici Štumberger iztekajo delovna leta. V naši tovarni jih je preživela dosti, blizu trideset. Naj njej in sebi osvežimo spomin s kratkim sprehodom po teh skoraj treh desetletjih.

Dragica se je v takratni TGA v Kidričevem, v delovni enoti Kontrola

kvalitete zaposlila 12. junija 1978. Sprva je delala kot delilka in čistilka. Leta 1981 se je zaradi želje po dodatnem znanju vpisala v administrativno šolo in jo uspešno končala ob delu. Opravljala je tudi dela v administraciji.

Leta 1988 je bila premeščena na dela skladiščnice v priročnem skla-

dišču delovne enote. Pri tem delu se je ukvarjala z naročanjem in dvigi vseh materialnih sredstev, ki jih potrebujemo za nemoteno delo v laboratoriju. Spoznavala je različne kemikalije, reagente, referenčne materiale, pline in se naučila ustreznega ravnanja z njimi. Seveda so se procesi prevzema materiala izboljševali tudi z uvajanjem sistemov kakovosti, najbolj pa z uvedenim sistemom kakovosti za laboratorijsko preskušanje po ISO 17025. Za prevoz materiala je uporabljala različna prevozna sredstva. S težavami se je srečevala predvsem pozimi, ko je bilo treba prevažati plinske jeklenke. Delo, ki je zahtevalo usklajevanje in dogovarjanje z različnimi sodelavci znotraj podjetja, je opravljala vestno in z veseljem.

Njena povezanost s tovarno pa se ni končala samo pri delovnih nalogah. Vsa leta zaposlitve je namreč delovala

v sindikatu kot sindikalna zastopnica naše enote. Bila je udeleženka t. i. aluminijad, kjer so se ob igrah srečevali vsi proizvajalci aluminija v nekdanji Jugoslaviji. Zadnja leta se je kot članica ženske ekipe za pikado udeleževala sindikalnih srečanj. Vsako leto je prijazno poskrbela za srečanja nas sodelavcev na piknikih in ob koncu leta.

Ob odhodu v pokoj ji sodelavci DE Kontrola kakovosti želimo, da si čas, ki ga bo živela odslej, razporedi tako, kot bo sama želela. Saj vemo, da ji ga bo primanjkovalo – ravno tako kot sedaj. Dragica, hvala ti za vse in vse najboljše!

Vodja DE s sodelavci

Rožice bodo še bolj cvetele

Marica Belec, druga z leve

Že dalj časa se je odločala, da se poslovi od odgovornega dela kuhanja in priprave hrane v restavraciji Pan in se posveti delu na kmetiji. Marica Belec se je po tridesetletnem delov-

nem stažu odločila prav za to. Skupaj z možem Pavlom, sinom Petrom in starši bo imela več časa za delo v naravi. V hiši in okrog nje bo zacvetelo še več prelepih rožic, za katere tako

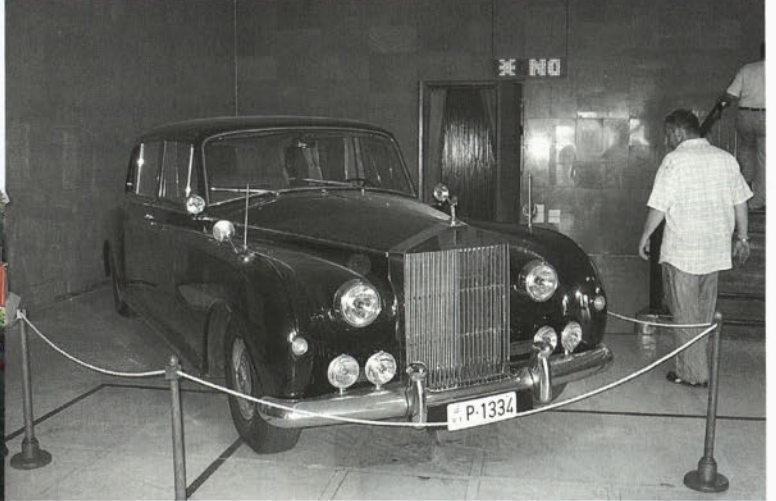
rada poskrbi. Čeprav je dobila tudi občinsko priznanje za skrbno urejeno okolje, Marica to dela predvsem za svojo dušo, dobro počutje cele družine in sorodnikov, za užitek drugim, ki jih pot zanese v bližino njihove domačije. V kuhinji bo še bolj pogosto dišalo po domači hrani, obeta pa se ji tudi nekaj več prostega časa.

Marica se je rodila na Ptuj, odraščala in živela je s tremi mlajšimi sestricami na kmetiji v Župečji vasi. Že od malega so vsi z veliko ljubeznijo delali na kmetiji. Otroštvo je bilo tudi igrivo. Danes je drugače samo to, da se je spremenil način dela. Še vedno je kmetija vpeta v način življenja in občasno, predvsem pri večjih delih, združi vse sorodnike.

V službi je bila enako delavna, kot je doma na kmetiji. Z veliko odgovornosti, znanja in samozavesti je ves čas izjemno zanesljivo obvladovala poslovni proces. V službo je prinašala veliko svojega znanja, ki ga je v delovnem procesu nenehno dopolnjevala. Kolektiv Družbe Vital ji želi srečno in uspešno življenje na kmetiji.

Antonija Krajnc

Oktober

Tako kot je mesec oktober tradicionalno mesec varčevanja, je to tudi mesec oralnega zdravja. Zato se bom v današnjem članku vrnil na moje prvo pisanje v vašem časopisu in hkrati k najpomembnejšemu dejavniku pri ohranitvi vaših zob – preventivi.

V vseh življenjskih obdobjih je možnost za preventivo zobnih bolezni in njihovo pravočasno diagnosticiranje zelo velika. Zdravi zobje in dlesni so rezultat treh nujnih preventivnih ukrepov:

- vsakodnevna ustna higiena;
- redni obiski pri zobozdravniku, kajti le-ta lahko opazi spremembe na zobeh in obzobnih tkivih še preden pride do resnih težav in tako zagotovi uspešnejše zdravljenje;
- redno čiščenje zobnega kamna.

Večino zobnih in obzobnih bolezni povzroči zobni plak. V plaku, ki se prilepi na zobne površine je več kot 400 različnih mikroorganizmov. Samo nekateri mikroorganizmi povzročajo zobno gnilobo. V trenutku, ko pridejo v stik z ogljikovimi hidrati, se začno hitro razmnoževati. Raven kislosti v ustih se poveča, kar povzroči gnitje in zobni karies. Če se škodljivi mikroorganizmi ugnezdijo med dlesen in kost, pride do vnetja parodontitis, pri katerem dlesen nabrekne, krvavi, pride do poškodbe čeljustne kosti. V končni fazi lahko izpade zob. Znano je, da je oralno zdravje povezano z nekaterimi sistemskimi boleznimi. Za ljudi s parodontitisom obstaja večja nevarnost, da doživijo SRČNI NAPAD, MOŽGANSKO KAP ali PLJUČNICO. Za nosilce s parodontitisom obstaja velika

verjetnost, da pride do splava ali pre zgodnjega poroda.

Ustrezna ustna higiena je pomembna v vseh starostnih obdobjih. Zdravi in lepi zobje prispevajo k boljšemu izgledu in počutju, hkrati pa vplivajo tudi na vaše splošno zdravje.

V starosti dveh let lahko začnete otroka učiti pravilno umivati zobe. Otroška ščetka naj ima mehke ščetine in majhno glavo, primerno za otroška usta. Najbolj pogosti zobni ali obzobni bolezn pri odraslih sta zobna gniloba in vnetje dlesni oz. parodontitis. V obeh primerih je glavni povzročitelj zobni plak, ki se prilepi na zobe in dlesni. Zaradi tega je izjemno pomembna vsakodnevna odstranitev plaka, še posebej v medzobnih prostorih s pomočjo zobne nitke ali interdentalne ščetke. Z leti se mora človek vedno bolj posvečati svojim zobem. Med ščetka-

njem zob bodite še posebej pozorni na temeljito čiščenje pod mostički in zobnimi prevlekami. Dokazano je, da se vnetje dlesni drastično poveča v starosti od 40 do 50 let.

Še nekaj o zobnem kamnu:

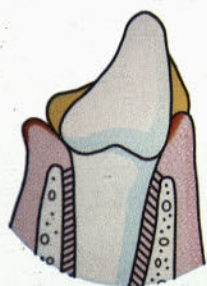
- čiščenje nudi zobozdravnik ali ustni higienik;
- večina ljudi potrebuje čiščenje zobnega kamna, kako pogosto, je odvisno od vsakega posameznika, tudi na 3 ali 6 mesecev;
- po čiščenju pride na vrsto poliranje zobnih površin, kajti bakterije se bolj nabirajo na neravnih površinah.

Potek čiščenja:

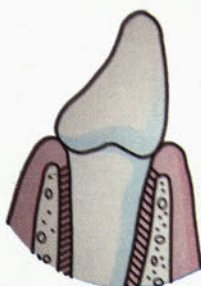
- pregled zob in obzobnih tkiv,
- pouk o ustni higieni,
- odstranitev mehkih in trdih zobnih oblog,
- poliranje,
- ponovni pregled zob in obzobnih tkiv.

In kakšno zvezo ima mesec varčevanja s preventivo v ustni votlini? S preventivo si lahko zagotovite obstoj svojih zob v ustni votlini in se izognete stroškom izdelave prevlek ali protez. Torej čistite, si redno odstranjujte zobni kamen ter tako varčujte.

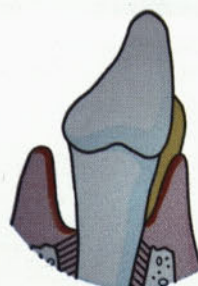
Gregor S. Kravos,
dr. dent. med.

Mikroorganizmi se prilepijo na zobe in dlesen se vname

Zob brez plaka in ostankov hrane

Dlesen se vname in krvavi, čeljustni sklep se omakne nazaj. Lahko pride do izpada zoba

Toplina, upanje, vedrina nas je družila, v srcu ostala je praznina, ko ovenel je tvoj življenjski cvet.

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi dragega moža, atija, ata in dedija

Franca Turka
iz Ul. 1. maja 17, Ptuj

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje, sveče in nam izrekli ustna in pisna sožalja. Zahvaljujemo se tudi sindikatu Taluma in g. Dasku. Vsem še enkrat prisrčna hvala.

Njegovi najdražji: žena Betka, hčerke Jožica, Franja in Bernardka z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta, dedka in pradedka

Franca Sakelška
Mladinska 6, Kidričevo

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znancem in vsem, ki ste nam pisno ali ustno izrazili sožalje in ga pospremili na zadnji poti, mu darovali cvetje in sveče.

Zahvala tudi pevcem, govornikom, duhovniku za opravljen obred in svete maše. Posebna zahvala sindikatu za darovano cvetje ter godbeniku za odigrano tišino.

Njegovi najdražji

SLOVARČEK: LOVT – prepadno področje v manj strmeh svetu, SHAKE – mešana pijača, AKRIT – graničar v starem Bizancu, GUARDA – najvišje ležeče portugalsko mesto (1093 m), ELOAH – judovski naziv za boga, Elohim, OSS – mesto na Nizozemskem, EIAO – otok v Markizinem otočju (Marquesas) – Francoska Polinezija.

		SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	INDIJSKO NARODNO ŽENSKO OBLAČILO	AVTO- MOBILSKA OZNAKA TURČIJE	RŽENI KRUH	UMETNO BARVILO, INDIKATOR	PIJAČA STARIH SLOVANOV	SLOVENSKA TV NOVINARKA (BIZILJ, 1953)				
TALUM	LAS (STAR.)	NEMŠKI ALPSKI SMUČAR (PETER, 1961)	ORANJE		AMERIŠKI FILMSKI VESOLJEČEK		EINSTEINJU		↓	LJUDSKO IME ZA KORUZO	16. ČRKA HEBREJSKE ABECEDE	PODATKI, NAVEDBE
			VELIKA LEPA VEŽA		GLAS ČRČKA		LUDOLFOVO ŠTEVILO (3,14)					
ANTRAKS, SAJAVEC												
PREPADNO PODROČJE V MANJ STRMEM SVETU					SVETINJA							
MADRIDSKI NOGOMETNI KLUB					BRZOJAV							
MEŠANA PIJAČA					BRENCELJ	GRŠKA ČRKA		GRANIČAR V STAREM BIZANCU				
						URJENJE, VEŽBA		SLONOV ČEKAN			MOZOLJ	
		PREBIVALCI SLOVAŠKE	PREBIVALEC TEB									
					BIČ (NAREČNO)							
					ZAJEDALSKA ŽUŽELKA, KI SESA RASTLINSKE SOKOVE	ALOJZ ČETINA						
NAJVIŠJE LEŽEČE PORTUGALSKO MESTO (1093 m)	↓											
TALUM	GOJENJE							ZELENI SLOVENIJE	↓	TALUM	ANTIČNO SVETIŠČE V RIMU, POSVEČENO VSEM BOGOVOM	ŠIVILJA (NAREČNO)
NA GOSTO PORASEL SVET, GOZD						NOVO IME ATOMSKIH TOPLIC	ANGLEŠKA IGRALKA (COLLINS)	JOŽE OLAJ	MESTO NA NIZO- ZEMSKEM	PROMETJ		
							OŽINA MED EVROPO IN AZIJO			ILJA ERENBURG		
PAS PRI KIMONU					MARSOV SATELIT							
					SKALA, KAMEN					OTOK V MARKIZINEM OTOČJU		
AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC (LEMMON, 1925-2001)						IT.SPOLNIK		STARA DOLŽINSKA MERA (1.896 m)	JUDOVSKE NAZIV ZA BOGA, ELOHIM			
POLITIČNI PREVRA- TNEŽ						PERUT, KRILO (KOROŠKO)		TRAČNICA		LINDA EMERY		TOMAŽ ŠALAMUN
										PRIIPRAV- LJENO ŽIVILO		4. IN 21. ČRKA ABECEDE
		↓										
					NAPRAVA ZA ČIŠČENJE ONEŠNA- ZENEGA ZRAKA							
					REKA V ŠVICI			BURMANSKA SABLJA				NATRIJ

Oktober – mesec požarne varnosti

Gasilnik v gospodinjstvo

Gasilnik v vozilo

Gasilnik na delovno mesto